

Federació Catalana
d'ONG pels
Drets Humans

CODI ÈTIC

DE LA FEDERACIÓ CATALANA D'ONG PELS DRETS HUMANS

Aprovat a l'assemblea del 25 de març de 2009

SUMARI

Introducció	
1. Presentació	
2. Objectius	
Codi Ètic de la Federació Catalana d'ONG pels Drets Humans	
1. Identitat de les ONG	
1. El concepte d'ONG de drets humans: definició i característiques	
2. Consens bàsic sobre els drets humans: característiques	
3. Camps d'activitat i principis d'actuació	
2. Criteris d'actuació	
1. Relacions amb les administracions públiques	
2. Relació i coordinació entre les entitats de drets humans federades i la FCONGDH	
3. Criteris generals d'organització de les ONG	
4. Publicitat: principis i veracitat	

Introducció

1. Presentació

Les ONG que treballen en l'àmbit dels drets humans, sense voler substituir el paper principal i la responsabilitat primària del governs respecte la promoció i defensa dels drets humans, el desenvolupament humà just, el benestar de les persones i la defensa dels ecosistemes, tenen igualment per objectiu de vetllar pel seu acompliment.

Les ONG de drets humans han de fer front a vulneracions i nous reptes quan governs i institucions públiques no són capaços de resoldre'ls o no mostren prou voluntat per fer-ho.

Les ONG de promoció i defensa dels drets humans treballen implementant programes de curt o llarg termini, a través de l'actuació directa o indirecta, individualment o amb d'altres organitzacions, a nivell internacional, nacional, regional i local.

2. Objectius

El present Codi Ètic subratlla el compromís comú per la transparència i la responsabilitat de les entitats federades amb la finalitat que les ONG s'hi adhereixin, amb el compromís de respectar-lo i fer-lo respectar, d'usar-lo com a carta de presentació, i fer-lo servir com a eina de treball interna i externa.

Els objectius d'aquest codi són els següents:

- Identificar i definir els principis, les polítiques i les pràctiques comunes.
- Incrementar la transparència i les bones pràctiques organitzatives a nivell intern i extern.
- Fomentar el contacte, les sinèrgies i la cohesió entre els grups d'interessats en la temàtica.
- Millorar tant el rendiment com l'eficàcia de les organitzacions.

Aquests objectius volen garantir que, allà on treballen, les ONG utilitzaran els estàndards que millor respectin els drets humans i que aquests també seran respectats dins les seves pròpies organitzacions. La transparència i la responsabilitat són elements essencials per a un bon funcionament de les organitzacions sense ànim de lucre.

Aquest codi és una eina de reflexió permanent i oberta que està amb consonància amb altres codis, i normes sobre la matèria.

Aquest codi no substitueix els codis o pràctiques a què les organitzacions firmants s'hagin adherit. La seva adopció no impedeix a les organitzacions donar-li suport o aplicar altres instruments per al foment de la transparència i la responsabilitat. Aquest codi es pot i s'ha de perfeccionar periòdicament amb la col·laboració i aportació de totes les entitats federades.

Codi ètic de la Federació Catalana d'ONG pels Drets Humans

1. Identitat de les ONG de drets humans

Un dels aspectes claus i una de les forces de les ONG de drets humans és llur diversitat i pluralitat, en permetre reflectir i representar múltiples dimensions de la societat. Aquesta diversitat, una riquesa a preservar, no impedeix, però, establir un seguit de trets comuns que permetin saber que caracteritza una ONG que treballa en temes de drets humans, allò què és i, alhora, el que permet diferenciar-la clarament d'altres associacions o iniciatives.

Actualment el moviment de defensa dels drets humans s'emmarca dins d'un moviment generalista de promoció, investigació i defensa dels drets humans, i s'organitza en torn a ONG especialitzades en diverses temàtiques que representen els interessos de diferents col·lectius vulnerables.

1. El concepte d'ONG de drets humans: definició i característiques

Les ONG formen part, sense esgotar-lo, del fenomen associatiu voluntari de la societat civil.

Les ONG de drets humans es caracteritzen per:

- **Disposar d'un grau mínim d'estructura o organització estable:** no és ni mera acció social organitzada (campanya) ni simple activitat espontània. Cal, en aquest sentit, disposar de personalitat jurídica i capacitat legal d'actuació.
- **No perseguir afany de lucre.** Això impossibilita la recerca de beneficis en favor dels seus associats o l'apropiació privada del seu patrimoni, bé individualment, bé col·lectivament.

Per tant, els beneficis que es puguin generar dels seus programes o actuacions han de revertir en la població objecte dels esmentats programes o en objectius establerts als seus estatuts i al seu ideari.

- Disposar d'un cert grau de **reconeixement públic i presència social**, directe o indirecte, de les societats i persones on estan establertes i treballen.
- El **caràcter voluntari o motivacional** del seus recursos bàsics (humans i materials), recursos que provenen de la solidaritat, i/o de donacions privades/públiques en diners, productes, serveis o treball.
- La seva **independència**, és dir, l'autonomia institucional i decisòria de qualsevol instància governamental o intergovernamental. Això implica que ni poden sorgir a instància de governs (autonòmics, locals o estatals) o d'organitzacions intergovernamentals, ni defensar els seus interessos, ni han de tenir cap tipus de control o dependència orgànica o organitzativa d'instàncies públiques. Tampoc no poden dependre formalment de cap partit o organització política, ni tenir representants d'administracions públiques als seus òrgans de govern. Així doncs, es pot parlar del seu **caràcter apartidista**, que no apolític.
Si s'han creat a partir de l'impulsa d'una altra organització, han d'estar legalment diferenciades, tenir garantia plena de disseny independent dels seus objectius i estratègies, capacitat d'elecció autònoma de llurs contraparts i de definir per elles mateixes la seva organització interna. És convenient que, en aquest cas, s'expliciti públicament el lligam amb aquestes institucions (socials, polítiques o religioses).
- Per disposar de **mecanismes transparents** i participatius per constituir els seus òrgans de govern, des d'una perspectiva de gènere i de representativitat intergeneracional, i seguir pautes de **governança democràtica** en els seus sistemes de presa de decisions, les seves activitats i les seves relacions amb tercers.

- Per estar obertes a **l'escrutini i debat públics** sobre la seva política, pràctiques i pressupostos. Cal, doncs, que emetin documentació pública, quantitativa i qualitativa, i que facilitin la transparència i el control extern de les seves activitats i recursos.
- Per la seva **voluntat d'actuar com a agent de canvi social**, tot contribuint a transformar la societat i fomentant innovacions que permetin avançar en l'acompliment dels drets humans.
- Per estar basades i articulades, i així ho manifestin els seus estatuts, entorn a uns **fins de promoció i defensa dels drets humans**. Per tant, un dels principals objectius de les ONG de drets humans ha de ser contribuir a reforçar i fer més visible el moviment mundial de defensa dels drets humans i l'oposició als sistemes polítics i els governs dels països que no en garanteixen el seu respecte i la seva promoció.
- Per actuar per tal de superar aquesta situació, mitjançant una **pràctica coherent** amb favor dels drets humans.

2. Consens bàsic sobre drets humans: característiques

L'objectiu bàsic del treball de les ONG de drets humans és contribuir a la satisfacció dels drets fonamentals de tots els éssers humans.

L'ideari dels drets humans pel que lluiten les ONG d'aquest àmbit pot caracteritzar-se per una visió dels drets humans amb les següents característiques:

- **Universals:** la creença que tots els éssers humans són iguals i tenen els mateixos drets i que els estàndards mínims de respecte dels drets humans, tal i com defineix el dret internacional, han d'estar garantits a tothom. La universalitat és un aspecte integral dels drets internacionalment reconeguts per la Declaració Universal dels Drets Humans que diu que tota persona té dret a la protecció del seus drets.

- **Inherents:** perquè son innats a tots els essers humans sense distinció de raça, sexe, religió, ideologia política, orientació sexual... No depenen d'un reconeixement per part dels estats, s'expandeixen a tot el gènere humà en tot temps i lloc, per tant no es poden invocar diferències culturals socials o polítiques per al seu reconeixement.
- **Inalienables:** perquè son irrenunciables, al pertànyer de forma indissoluble a l'essència del ésser humà: no poden ni han de separar-se de la persona i per tant no es poden transmetre ni es pot renunciar a ells.
- **Inviolables:** perquè cap persona o autoritat pot actuar il·legítimament en contra d'ells. I perquè tots han de ser exercits tenint em compte el seu contingut essencial.
- **Imprescriptibles:** perquè no es perden amb el transcurs del temps.
- **Indivisibles i interdependents:** perquè formen part d'un conjunt inseparable de drets i perquè no tenen jerarquia entre sí, és a dir, no es pot posar uns per sobre dels altres ni sacrificar uns tipus de drets en detriment d'altres.
- **Evolutius:** perquè, tenint en compte el caràcter evolutiu dels drets en la història de la humanitat, és possible que en al futur s'expandeixi la categoria de dret humans a altres drets que abans no es reconeixien com tals, o que apareguin altres que, arribat un moment, siguin necessaris per la dignitat humana i per tant inherents a totes les persones.

En el moment d'aprovar aquest codi, la Federació Catalana d'ONG pels Drets Humans a més dels drets i deures que emanen de la Declaració Universal dels Drets Humans reconeix els drets que proclama la Declaració Universal dels Drets Humans Emergents.

3. Camps d'activitat i principis d'actuació

Les ONG de drets humans han de realitzar activitats orientades a provocar canvis en els seus propis països o en d'altres per tal de transformar la societat i fomentar els drets humans. Aquestes activitats, molt variades, poden tenir una finalitat específica:

- informació, formació i sensibilització sobre la realitat dels drets humans, les causes de les violacions dels mateixos i les formes de transformar-les;
- reivindicació, denúncia i treball de pressió davant les autoritats públiques, els centres de decisió, els grups socials i econòmics o els partits polítics per assolir la plena satisfacció dels drets humans.
- divulgació de les pròpies activitats i iniciatives de les ONG de drets humans, individuals o concertades;
- coordinació amb d'altres ONG de drets humans i xarxes de solidaritat i cooperació per aconseguir els seus objectius;
- foment d'actituds, valors i comportaments individuals i col·lectius compromesos amb els pobles i les cultures que veuen els seus drets fonamentals violats, així com de respecte dels drets humans i el suport a processos de pau;
- És pot dir que les ONG de drets humans treballen en un o diversos dels camps següents, i poden fer-ho de manera individual, coordinada o federada: a) promoció, sensibilització i educació dels drets humans i el seu respecte; b) investigació, reflexió i formació; c) treball d'incidència política i cultural en l'esfera pública i privada, en l'àmbit nacional i internacional; d) iniciatives i inversions ètiques;
- e) incidència sobre els responsables directes dels abusos dels drets humans; f) treball d'incidència sobre els intermediaris que poden

pressionar directament sobre els responsables dels abusos; g) ajut humanitari i d'emergència.

L'actuació de les ONG de drets humans dependrà del respecte als següents principis

- La coherència entre aquest codi ètic i els objectius propis de les entitats federades;
- La potenciació de la democràcia, el pluralisme, l'autonomia i la participació;
- La constància o permanència de les activitats orientades a eliminar les causes de violació dels drets humans;
- El compromís d'evitar el foment de valors culturals vinculats a causes o forces que perpetuïn la falta de respecte i garantia dels drets humans;
- La independència en la relació amb les administracions i institucions públiques;
- La independència de les empreses i entitats privades amb afany de lucre.

2. Criteris d'actuació

1. Relacions amb les administracions públiques

Una de les funcions de les ONG de drets humans és influir en les institucions polítiques i administratives per impulsar canvis i actuacions que propiciïn l'assoliment dels objectius referents als drets humans. A més, les administracions i els poders públics potencialment són agents de cooperació per assolir els objectius de foment, promoció i respecte dels drets humans fet que potencia que les ONG de drets humans busquin formes i vies de comunicació i relació amb els governs (europeu, central, autonòmics, locals) i els òrgans legislatius.

En aquestes relacions i comunicacions, les ONG de drets humans maldran per:

- Compatibilitzar el legítim dret a accedir als fons públics per finançar les seves activitats amb la garantia de llur independència política i econòmica;
- Compatibilitzar el dret a participar en projectes impulsats per les administracions amb la garantia d'evitar esdevenir un instrument de polítiques contràries als seus objectius de foment i defensa dels drets humans;
- Evitar substituir les administracions o ser substituïdes per elles.
- Evitar tractes de favor per part de les institucions públiques en raó d'eventuals afinitats ideològiques o polítiques.
- Obrir espais de debat amb les administracions públiques.

2. Relació i coordinació entre les ONG de drets humans federades i la FCONGDH

Les relacions entre les entitats federades estaran regides pel respecte mutu, el tractament paritari i el diàleg i la comunicació permanent.

Es fomentaran les relacions de confiança i associació a llarg termini, que permetin compartir uns objectius i una visió del treball respecte els drets humans, i els projectes comuns així com el procés d'anàlisi i reflexió. Un dels objectius és la col·laboració estable, l'elaboració d'estratègies comunes o la realització de campanyes de sensibilització, formació o denúncia conjuntes.

Les entitats membres respectaran principalment la representativitat que atorguen a la FCONGDH i aquesta l'especificitat del treball de cada una de les entitats membres. La FCONGDH procurarà obrir els espais necessaris per a la participació de les entitats federades.

3. Criteris generals d'organització de les ONG de drets humans

Respectant la diversitat i la sobirania de cada ONG, la seva identitat i objectius s'han de reflectir en una organització que combini els principis generals següents:

- Transparència
- Austeritat
- Optimització de recursos
- Professionalitat
- Harmonització del treball voluntari i del treball assalariat
- Rendició de comptes

La **transparència** ha d'afectar l'organització funcional, administrativa i financera i s'ha de reflectir en la vida interna i en la projecció externa de l'entitat (societat, administracions...). Com a organitzacions al servei de la societat, les ONG hauran de facilitar informació periòdica sobre llurs línies d'actuació, programes, objectius, quantitat i forma d'obtenir recursos, utilització dels fons, així com sobre la composició dels seus òrgans de govern. Especialment important és publicitar el percentatge de les despeses de gestió dins de les despeses generals així com la reinversió dels fons conforme a les finalitats de l'entitat.

L'**austeritat** i **optimització de recursos** s'ha de reflectir en l'ús dels mitjans i transmetre's a la societat com un prerrequisit per al desenvolupament equitatiu de tothom. De manera pràctica, el principi exigeix una proporció equilibrada entre els recursos dedicats als objectius bàsics, la promoció i defensa dels drets humans, i els destinats al funcionament regular de l'ONG.

La **professionalitat** s'entén com la garantia del treball ben fet i eficient, independentment de la condició de voluntari o assalariat de les persones que el realitzin. No s'ha de confondre amb professionalització, és a dir la contractació de persones per a realitzar determinades tasques.

Especialment rellevant és la capacitat i formació continuada dels voluntaris i dels treballadors.

L'**harmonització de treball voluntari** (persones que no reben cap sou o compensació material per la seva dedicació) i **el treball assalariat** s'entén com un mecanisme per preservar i millorar la capacitat d'incidència social i la voluntat transformadora de les ONG. Això no exclou la possibilitat de valorar econòmicament el treball aportat pels voluntaris, atès que es tracta d'una donació privada a l'entitat. Caldrà, en tot cas, explicitar de manera precisa quines són les funcions atorgades als socis, col·laboradors, personal contractat i persones voluntàries.

Les entitats han d'aprofundir en la **rendició de comptes** com a mecanisme permanent per donar a entendre als associats, a les institucions i a la societat en general la coherència del resultat de les seves accions amb el seu ideari constitutiu i amb els criteris d'actuació i d'organització que es mencionen en aquest codi.

La captació i utilització de recursos econòmics

Especial importància té la plasmació dels principis anteriors en la captació i utilització de recursos econòmics. Ambdues activitats estaran regulades pels criteris següents:

- Compromís de vetllar per la procedència dels fons que no impedeixi la lliure actuació i no obstaculitzi l'assoliment dels propis objectius.
- Respecte de la voluntat dels donants pel que fa al destí final dels fons que aporten.
- Obligació de realitzar avaluacions i auditories externes de l'organització. Obligació de presentar com a annex de la memòria anual les dades econòmiques de cada exercici, fent-les conèixer als socis, als donants i a les contraparts. S'especificaran les quantitats destinades a despeses d'administració, projectes, sensibilització i d'altres.

- Coherència amb els objectius i la identitat de les ONG, així com respecte al marc legal vigent i als principis establerts pel present codi, particularment tot el que té relació amb les "Pautes comunicatives, publicitat i ús d'imatges".

4. Publicitat: principis i veracitat

Principis bàsics

- Tota publicitat ha de ser legal, honesta, verídica i subjecte a la ètica que es desprèn d'aquest codi.
- Tota publicitat ha de ser preparada amb un sentit de responsabilitat respecte els beneficiaris, les persones que donen suport a la ONG i a la societat en general.
- El Codi ha de ser aplicat tant en el seu esperit com a la seva lletra.
- No s'ha de desacreditar injustament a altres ONG o a les seves activitats.

Veracitat

- La informació utilitzada ha de provenir de la pròpia organització o d'altres fonts que siguin de confiança. Ha de ser utilitzada de forma veraç.
- Si es fa servir una informació que provingui de qualsevol font que no hagi pogut ser verificada de forma independent, la publicitat no ha d'exagerar el valor d'aquesta informació.
- No s'ha d'incórrer en la falta de rigor, ambigüitat, exageració desmesurada, omissió ni altre tipus de desinformació que faci que no s'entengui la publicitat o provoqui error en la audiència.

Pautes comunicatives, publicitat, ús d'imatges i dades

Com a criteris generals, les ONG de drets humans es comprometen a regular les seves pràctiques comunicatives d'acord amb les pautes següents:

- Considerar com un fonament bàsic i com a element articulador de les pautes comunicatives la realitat objectiva del paísos, pobles o col·lectius objecte d'estudi, treball o cooperació en matèria de drets humans.
- Consultar les organitzacions i persones sobre les que es treballa pel que fa als missatges a transmetre de la seva realitat, assegurant-se que respectin la dignitat i la identitat cultural de les persones i comunitats, així com la presència de totes les causes externes i internes de les realitats a què al·ludeixen.
- Considerar que un objectiu bàsic de la comunicació de les ONG de drets humans ha de ser no només sensibilitzar i educar, sinó promoure la participació activa de les persones, considerades no simplement receptors d'informació, sinó agents actius de comunicació.
- Distingir sempre, clarament i de forma explícita, en benefici de la transparència, la publicitat orientada a la captació de fons i recursos i missatges orientats a l'educació, formació i sensibilització sobre aspectes de drets humans.
- Gestionar adequadament les dades personals amb les què es treballa.
- Tenir present que els anuncis de tota mena que procedeixen de les ONG de drets humans no només comuniquen sinó que eduquen. Els anuncis en els mitjans de comunicació són de fet l'element educador que arriba a un nombre més alt de persones.

- Emprar regles pràctiques com les següents:
  - Evitar els missatges i discursos simplificadors, les grans generalitzacions que amaguen la diversitat de situacions i les presentacions maniquees.
  - Fer prevaler els testimonis directes de les persones o grups interessats per sobre de les interpretacions de llurs opinions o declaracions.
  - Evitar el miserabilisme i el patetisme, les crides emocionals excessives que busquen reaccions immediates però tenen el risc d'obstaculitzar la presa de consciència informada i racional.
  - Fugir de les imatges catastrofistes o idíl·liques, així com de les que reforcen algun tipus de discriminació.

NOTES

1) Carta de responsabilitats de les Organitzacions No Governamentals Internacionals, Codi Ètic i de Conducta per a les ONGD federades (Federació Catalana d'ONG per al Desenvolupament); Codi Ètic de les Associacions de Barcelona; Codi ètic de la publicitat d'Amnistia Internacional; Issues of accountability for Humans Rigths NGO's.